

מכס זה לא צחוק

מאת דן הדני

אני מדבר מנסיון אישי.

לפני כחודש שהיתי בלונדון. מנסיוני מוצר שאני צורך בעבודתי עולה בחנות בארץ בכ" המישים אחוז יותר מאשר בחנות בלונדון, גם לאחר המכס ששלמתי בנמל-התעופה בן גוריון. קניתי איפוא את המוצר, אך לא רציתי לגררו איתי, לכן שלחתי חבילה בדואר ובי תוכה הצהרה על עלות הסחורה, כפי ששלמתי בלונדון, לרבות דמי משלוח. הטיסה שלי הייתה נוחה, בלי דאגות, בלי סחיבות. הרגשתי כמו לורד וגם מצפוני היה שקט — לא רימתי את חברת-התעופה במשקל עודף. ההפתעה ציפתה לי לאחר שלושה שבועות, כשקיבלתי סוף-סוף הודעה מהדואר שהחבילה הגיעה ארצה.

מה לעשות, לא הבחנתי בחותמת המ" לזכרתי, עם האותיות הבולטות-קריאות. הארצות שהחבילה נמצאה אמנם בדואר חבילות בתל-אביב, אך כדי לקבלה עלי לשחזרה קודם במכס ביפו. ביורור פרט זה עלה לי 1000 שקל דמי המוגנית ובעמידה בתור. איך אומרים בנסייעה ובעמידה בתור. אולי אומרים: "צרת רבים — חצי נחמה". לא הייתי יחיד בדואר חבילות. היו עוד שלושה אנשים שהוטעו כעונתי ויחד אתי נשלחו למכס ביפו. כל הנוכחים בדואר חבילות, הפקידים ועמילי המכס, הזהירו אותנו ש"לא נלך לשם לבדנו. שמוטב להעביר את הטיפול בשחרור החבילה לידי עמיל מכס. והם צדקו.

אני התעקשתי. רציתי לבדוק בעצמי ב"מה מדובר. עלי-כן, למחרת בבוקר, נסעתי למכס ביפו. כאן ציפתה להפתעה ה"ת

שניה. פקידה נחמדה ואדיבה אמרה לי: "אדוני, נכון שכאן אנו משחררים את החבילה, אך עליך להביא רשומון יבוא, ש"מכנים אותו עליידי מחשב. אני מציעה לך שתפנה לעמיל-מכס; הוא יעשה הכל ב"שמך".

"אבל זה יעלה לי כסף", אמרתי. "אז מה? גם עמיל-מכס צריכים לחיות. יש כאן 600-800 משפחות שמתפרנסות מעמילות, אז מה זה רע כל-כך?"

אכן, הגיון יש כאן בלי כל ספק. אמנם אף זה עניינם של פקדי המכס לדאוג לפרנסתם של עמיליה-מכס, צעירים בני 25-40, וכל מיני "מכרים", אך נחזור לענייני שחרור החבילה. הפקידה, באדיבותה הגדולה, הוסיפה ואמרה לי: "אם למרות ה"כל אתה מתעקש ורוצה לעשות את זה לבדך, עליך לגשת ללשכת המסחר שברחוב החשמונאים". למה לא אמרו לי את זה בדואר חבילות? למה לא כתבו זאת בצורה ברורה בהודעה? אין תשובה.

לא ויתרתי. הגעתי ללשכת המסחר בשעה 10.00. כאן נתנו לי טפסים למלא. ניסיתי להביןם. יק. הכל בקורים. הכל סודי ב"יותר. לך דע שמטבע אנגלי סימנו 03. מהו מספרו של המוצר שהבאתי לפי ספר המכס? ומה לגבי מס קניה? איזה אחוז עליך לשלם? אני מתעקש יותר ויותר. אני רוצה לדעת עד איזה טמטום יכולים פקידים להגיע.

אני מנסה לפענח את ספר המכס, שהגירתי ללא רשות בלשכת המסחר. קצת עזרי רים לי כאן. בעצם, אסור להם לעזור, כי הם לא יכולים להתחרות עם עמילי המכס. בינתיים הזמן רץ והמחשב עסוק. סוף-סוף מלאים לי את הטופס במחשב. לאחר ש"ה

שלמתי כ"1400 שקל. השעה כבר 12.00. אני שמח בחלקי, כי הטופס מוכן. נכנס בחור, שהתברר אחר-כך שהוא עמיל מכס, ושמוע את בעיותי. הוא צוחק. מנסה לעזור לי. מציע בטופס. כן, למולי הוא מוצא טעות. הפקידה רשמה סעיף 0605 במקום 0600. צ"ר לכתוב את רשומת היבוא מחדש. הזמן רץ. הבעיה היא, שעד שנשיג רשומות תגיע למכס לקראת שעה שתיים, שעת הס"ג, וכל מה שעשיתי תצטרך לעשות מ"חדש. מדוע? כי המחשב חייב את תשלום המיסים לפי שער של אותו יום והוא לא שווה כלום למחרת היום. אתה הרי יודע שיש לנו אינפלציה הקמדיה לא חוותה לך. בעצם, זה לא המדינה, זה הפקיד ששנשה את עבודתו נאמנה. מה איכפת לו? אתה זה שרץ ומוזע.

הגעתי למכס ביפו עם רשומון היבוא ב"שעה 12.45. הפקידה הופתעה מעקשנותי. "מה? על-אף הכל אתה עושה את זה לבדך? טוב, תביא תיק ריק ותכניס את כל המסמכים לתוכי, בצירוף צ"ק על הסכום שהצהרתי עלי בטופס הרשומון. תמלא טפס סים נוספים ותשים בתוך הארגז, שם", היא מראה לי. מניין לקחת תיק ריק? אני שואל. "מה איכפת לך", היא עונה, "אולי תמצא משהו ורוק". ואכן, חיפשתי ומצאתי, תאמין — תיק אדום, משומש היטב.

השעה 13.20. אני רואה שפקידה אחרת לוקחת תיקים מהארגז וניגשת למחשב ומ"כינה רשומון מחדש. וזהו! אתה התיק שלי לפי הצבע. הוא עובר מיד ליד, מפקיד ל"פקיד, עד שמגיע לקופה. כאן, חותמת על הצ"ק, על המסמכים, רישום מחדש והופ — עובר סוף-סוף לבדיקת המכס. השעה חמש וקצת לפני שתיים. מה יהיה? האם אספיק?

המוכס בדרך ומשווה את ההצהרה שלי ש"ברשומון היבוא שהניחו לי בלשכת המסחר לבין זה שהכינו במכס. המוכס מנסה לשכ"נעני שהוא עושה את המוטל עליו לטובת המדינה. הוא חייב לבדוק את מחיר המוצר אצל היבואן הישראלי. אולי חס וחלילה רימיתי את המכס יחד עם הסוחר בלונדון ובחשבון רשום מחיר נמוך יותר מאשר ש"למתי? חמש הדקות עוברים ביעף. לאחר טלפונים ובדיקות מתברר שהכל בסדר. אין רמאות. אך לא. הפקידה בלשכת המסחר טעתה. היא רשמה את דמי המשלוח, ששולמו בלירות אנגליות, בשקלים. במילים אחרות, המוכס מצא טעות. הפרש של כ"5000 שקל. קורן מאושר על כי מצא "רמאי", הוא פונה לממונה עליו.

אני מוכן לשלם את ההפרש, כמובן, ה"עיקר להספיק. המוכס היה באמת אדיב. כך גם הפקידים האחרים. במשך השעות הרבות שהייתי במכס התיידדתי אתם. לא כל יום יש להם משוגע עקשן, שרוצה לש"בור את התסכולות לבדו. עלי-כן, כששמע המוכס שהקופה נסגרה, הוא רץ לקופאי וביקש בשמי שיקבל את ההפרש. הקופאי קיבל אותי לפני משורת הדיון. לא נהוג במשרד ממלכתי לעבור לאחר שעות הס"ג. אני אצטרך לטובת כל ימי חיי.

אך זה עוד לא נגמר. קראו אותי אל סגן מנהל הסניף. הוא נאם לפני כעשר דקות על ה"פשע" שעשיתי — על שרציתי לרמות את המכס ולגלות מהמדינה את המגיע לה. לבסוף הבהיר לי, כי משום שזו היתה פעם ראשונה, הוא מסתפק בנופיה חמורה ואינו קונס אותי בקנס כספי. הרגשתי כמו תלמיד שסרח והמחנך מרביץ בו תורת התנהגות. וכדי בן וקצץ.

מה אומר? אני אסיר תודה לכל פקיד המכס ביפו על שעבדו 15 דקות מעבר ל"שעה בלילה 14.00 ונתנו לי את המסמכים הדוררים שים לשחרור החבילה. נכון, הבנתי. את החבילה לא קיבלתי באותו יום, כי גם ב"דואר חבילות עובדים עד שעה 14.00 (א"סור להתאמץ במשרה מעשית).

למחרת, לאחר שלושה ימי התרוצצות, קיבלתי את החבילה בדואר חבילות. ובכן ירדתי הקורא, זכור, אל תהיה חכם: שלחת חבילה? לך לעמיל-מכס, לך ל"מכר" ש"ירר בשבילך.

ולמכס הישראלי ברצוני להציע שיתחשב באזורי המדינה. הרי אפשר בהחלט לעשות את החיים יפים יותר, נוחים יותר לאלה ש"חיים בארץ הזאת. כל מה שאני מציע הוא, שיכינו מראש את רשומון היבוא, שהמכס מכין בלא-זריזות, אפשר לחייב את ה"יבוא" לפי קביעת המוכס, המכין את רשומון הי"בוא. מובן שזכותו של המוכס לבדוק את החבילה ולוודא אם אמנם ההצהרה על הפ"ריטטים שבה נכונה היא. אם היבואן מקבל את קביעתו של המוכס על גובה המכס, מה טוב. הוא משלם ומקבל את החבילה במקום, ללא התרוצצות מיותרת. ללא עמיל-מכס ו"מכרים". רק אם היבואן מסתייג יהיה ה"תהליך ארוך יותר.

כמה טוב הייתי מרגיש אילו קיבלתי חש"בון ובו הסכום שעלי לשלם למכס, לפי קב"עו הנהגה של המוכס. אני משלם ולוקח את החבילה, בלי להתעצבן ובלי להתאמץ, וכעבור שעה אני עובד.

לא רק אני הייתי יוצא נשכר. גם המדינה — הן משום שהיו נתסכות שעות העבודה שבוניות שם ובעיקר משום שפקיד הפ"י שלח היו מצטיירים במשרה מעשית אחרת.

אם ברצונך לייבא מוצר העולה יותר מ"200 דולר ולשלוח אותו בדואר, שלא תעיו לשחרר אותו ממכס לבדך. כי סחורה ששלמתי בעדה סכום זה מגיעה לדואר חבילות שברחוב גיבורי ישראל, שם מקבלים בדרך כלל את הצהרתך לפי חשבון שברשותך וכך תשלם את המכס והמיסים ותקבל את החבילה ב"מקום. כמובן, לאחר התרוצצות סבירה בין פקיד לפקיד, אך כלי-זאת במקום אחד ולאחר שעה-שתיים אתה בחוץ. עם החבילה.

אבל אם קנית סחורה העולה יותר מ"200 דולר ושלחת אותה בדואר, וברצונך לשחרר אותה מהמכס לבדך, ללא עמיל מכס, אתה בצרה. יותר מזה. אתה בצרה צרורה. קח בחשבון ריצה של שלושה ימים, עד שתלמד על עורך מהי בירורקראטיה בישראל, איך עושים ממך קציצות, משפילים אותך עד שאתה נהפך לאפס בעיני עצמך. פקיד מ"משלה, המקבלים את שכרם מהמיסים שאתה משלם, אינם עושים את מלאכתם לפי השכל הישר. פקיד המכס באמריקא בגילוי שהם מערימים קשיים על דרכך ככוונה, כדי שאתה, האורח הקטן, לא תבלבל להם את המוח עם היבוא שלך החד-פעמי. הם אוהבים כל שתלך למכרים" המסתובבים במרודורי בניין ה"מכס בשפע ותשלם להם עמלת מוכס כדון. אגלה לך סוד גלוי: פקיד המכס צודקים. אל תחטוף כסף. בריאותך שווה יותר. לכל היותר המצר שהבאת יעלה לך עוד שנים עד חמישה אחוזים. העיקר, לא תרגיש את עצמך מושפל. נסחבת הבירורקראטיה של המכס הישראלי.